

ĐÔI ĐIỀU VỀ NHỮNG THÁCH THỨC CỦA VĂN HỌC CẦN THƠ VÀ Ý THỨC NGHỀ NGHIỆP CỦA NGƯỜI CẦM BÚT

(Trích tham luận của nhà văn Quân Tấn
PCT Hội Nhà văn TP. Cần Thơ đọc tại Đại hội)

1. Thách thức từ vị trí trung tâm:

... Cần Thơ là trung tâm kinh tế văn hóa xã hội của đồng bằng sông Cửu Long, dù muốn dù không văn học Cần Thơ cũng buộc phải mang trên mình cái vinh dự vừa là gánh nặng này. Là trung tâm, nên văn học Cần Thơ tập trung được nguồn nhân lực dồi dào nhưng cũng vô cùng không ổn định. Dẫu “*Cần Thơ gao trắng nước trong / Ai đi đến đó lòng không muốn về*” nhưng việc một số cây bút vì nhiều lý do này khác rời khỏi Cần Thơ là một thực tế minh chứng cho tính không ổn định về lực lượng sáng tác của Cần Thơ. Để vượt qua thách thức này phải giải được bài toán chảy máu nguồn nhân lực. Thực tế Cần Thơ có nhiều người ra đi nhưng cũng không ít người chuyển đến: Hồ Kiên Giang, Nguyễn Kim Thanh, Mai Nhã Tú... là những người như vậy. Tôi tin họ sẵn sàng xem Cần Thơ là quê hương thứ hai tiếp tục gắn bó máu thịt, hết sức hết lòng với văn học Cần Thơ, nếu có một sức mạnh tinh thần lớn lao để quy tụ, dung hòa, gắn kết lực lượng từ mọi nguồn, mọi miền. Tất cả đoàn kết tạo thành một nguồn lực tổng hợp mang đậm màu cờ sắc áo của Tây Đô.

Có vị trí trung tâm là một lợi thế nhưng cũng là một thách thức. Áp lực một vị thế xứng tầm không chỉ ở lực lượng sáng tác mà về tác phẩm có chất lượng đỉnh cao cũng là một điều có thật và nó luôn đè nặng trong tâm khảm những người cầm bút yêu thương, gắn bó với Cần Thơ.

2. Thách thức từ ý thức nghề nghiệp của người cầm bút:

Hội Nhà văn là một tổ chức chính trị, xã hội, nghề nghiệp. Chúng ta dù muốn dù không thì thực tế nhà văn vẫn cứ là một cái nghề. Dù chúng ta xem văn chương là một thú vui, hay đến với văn chương theo kiểu “tài tử” thì văn chương vẫn gắn liền với tính chuyên nghiệp của nó. Khi chúng ta cầm tấm thẻ hội viên trên tay thì chúng ta đã là một người viết chuyên nghiệp.

Đầu tiên, tính chuyên nghiệp thể hiện ở chỗ hết lòng với nghề. Tôi không cho rằng người viết văn cao quý hơn người nông dân làm ruộng. Mọi nghề nghiệp hợp pháp đều cao quý như nhau nhưng sự hơn kém nằm ở chỗ hết lòng với nghề và hiệu quả công việc. Trong thời đại công nghiệp hóa, hiện đại hóa người nông dân phải từ bỏ con trâu và học cách lái máy để có được mùa màng bội thu. Văn chương là một nghề nghiệp đặc thù, so sánh nghề cầm bút với nghề làm ruộng tuy có phần khập khiễng. Nhưng tôi muốn dùng sự so sánh này để nói lên một điều: Muốn có mùa màng bội thu, không thể làm việc tùy hứng mà phải cày quật trên cánh đồng chữ nghĩa một cách khoa học. Có nhiều lý do để giải thích cho việc chưa hết lòng hết sức với văn chương, một lý do thường nghe nhắc đến là “*com áo không đùa với khách thơ*”. Tôi tán đồng lý do này bởi tôi cũng phải đối diện hàng ngày với nó. Nhưng tôi không cho rằng đây là tất cả. Một cô giáo ban ngày dạy học, ban đêm ra đầu hẻm ngồi bán hột vịt lộn vẫn không chịu bỏ nghiệp gõ đầu trẻ chính vì lòng yêu nghề thì việc người cầm bút phải làm nhiều nghề nghiệp khác để nuôi văn chương là một điều rất bình thường nếu tình yêu nghề đủ lớn để chúng ta chấp nhận đánh đổi, dần thân. Và chính những nghề nghiệp khác dùng nuôi văn chương đã bổ sung một lượng lớn kiến thức xã hội, thực tế đời sống vô cùng cần thiết để làm văn chương.

Kế tiếp, tính chuyên nghiệp thể hiện ở chỗ luôn đổi mới tư duy và không ngừng học hỏi để theo kịp sự phát triển của thời đại. Trong thời buổi bùng nổ thông tin và Internet có mặt khắp nơi trong mọi lĩnh vực đời sống, văn chương cũng không thể đứng ngoài sự ảnh hưởng của nó thì mọi thái độ cực đoan như tôn sùng tuyệt đối nó hay phủ nhận nó đều sai lầm. Cách đây mấy năm nhà văn Nhật Hồng xách tập đi học vi tính đã làm không ít người cười nhạo nhưng thực tế cho thấy nhờ Internet ông đã trao đổi, học hỏi và tiến bộ nghề nghiệp rõ rệt. Quan trọng hơn, ông đã có điều kiện quảng bá tác phẩm của mình. Và với ông, nguồn thu từ viết văn bây giờ ít nhất cũng đủ nuôi văn chương để tái sáng tạo. Đổi mới không có nghĩa là chối bỏ truyền thống mà để kế thừa và phát huy truyền thống một cách tốt hơn. Đổi mới để thoát khỏi sức ì, trì nứu sự phát triển trước hết của chính mình.

Điều thứ ba thể hiện ở tính chuyên nghiệp là nhận thức sâu sắc sự tự thân vận động mang dấu ấn cá nhân đặc thù của người cầm bút. Tôi có lần nghĩ khôi hài rằng tôi chưa có tác phần xứng tầm vì Hội hoạt động kém hiệu quả chẳng?! Bây giờ tôi xấu hổ nhận ra mình ấu trĩ. Hội Nhà văn là nơi hội tụ, gặp gỡ, trao đổi, là mái nhà chung, là cầu nối để gắn kết, định hướng sáng tác cho tôi. Là nơi để sau những giờ, những ngày, những tháng miệt mài âm thầm sáng tạo tôi tìm về sưởi ấm, tìm lại chút lửa trong tình đồng nghiệp, anh em, bạn bè, tri âm, tri kỷ. Tất cả những hoạt động của Hội từ đi thực tế, mở trại

sáng tác, mở lớp bồi dưỡng, hỗ trợ in sách, tổ chức các cuộc thi... đều nhằm vào những mục đích này. Chỉ duy nhất một điều: Hội không thể cầm tay tôi viết nên tuyệt tác. Sau những cuộc gặp gỡ, giao lưu, những chuyến thực tế, những trại sáng tác ồn ào kia, tôi cũng phải về với căn phòng của mình đối diện với trang viết. Và những tác phẩm được tạo nên hoặc lớn, hoặc nhỏ, hoặc trung bình, hoặc đỉnh cao hoàn toàn do năng lực sáng tạo mạnh hay yếu cộng với sự may mắn nghề nghiệp ít hay nhiều của tôi mà có.

3. Thách thức về lực lượng kế thừa:

Đây cũng là một điều đã cũ nhưng day dứt đến bây giờ. Hội Nhà văn Cần Thơ trong nhiệm kỳ qua xem đây là nhiệm vụ trọng tâm, đã hết sức cố gắng và làm được nhiều điều. Dù chưa đạt kết quả như mong đợi nhưng tôi nghĩ những người viết trẻ Cần Thơ trân trọng biết ơn sự nỗ lực của của Hội về mọi mặt từ ủng hộ tinh thần đến việc làm cụ thể là đã tổ chức một trại sáng tác trẻ, đã phối hợp với Liên hiệp và tạp chí tạo mọi điều kiện thuận lợi cho người viết trẻ giới thiệu tác phẩm của mình. Tôi chợt nghĩ, nếu bây giờ Hội giao nhiệm vụ cho tất cả hội viên trong vòng ba tháng, mỗi hội viên phải giới thiệu cho Hội ít nhất một người viết trẻ trong địa phương mình, gần nơi mình ở hoặc đã xuất hiện trên tờ báo nào đó mà mình biết thì tôi có hoàn thành nhiệm vụ được không! Ngoài đời có câu rằng: Thời trẻ thì so nhau tài năng, trung niên thì so nhau sự nghiệp, tiền bạc, về già thì so nhau sự thành đạt của con cái. Tôi tin rằng tất cả những bậc tiền bối, đàn anh đang ngồi đây cũng giống như tôi, trong sâu thẳm lòng mình đều có một tình thương yêu, một niềm tự hào nếu được nhìn thấy sự xuất hiện, từng bước khẳng định và trưởng thành của lớp người cầm bút trẻ. Vậy thì, tất cả chúng hãy cùng với Hội mở lòng đón nhận, tin tưởng và bỏ thêm một phần công sức để phát hiện, bồi dưỡng lực lượng kế thừa. Trao cho họ ngọn lửa yêu nghề hừng hực cháy để họ tiếp tục con đường đầy nhọc nhằn, gian khổ và vinh quang mà chúng ta đi.

Kính thưa đại hội!

Tôi trình bày tham luận này với lòng thiết tha được đồng cảm và chia sẻ. Tôi tin rằng tất cả chúng ta đều có một điểm chung là mong muốn Hội Nhà văn Cần Thơ ngày một phát triển mạnh mẽ, có một đội ngũ sáng tác chuyên nghiệp, hùng hậu, đoàn kết, vượt qua những bé nhỏ đời thường. Hướng tới ước mơ có những tác phẩm xứng tầm. Góp một phần vào sự phát triển của nền văn học nghệ thuật Cần Thơ. Chung tay xây dựng và phát triển Liên hiệp các Hội VHNT Cần Thơ. Mong được sự góp ý chân thành của đại hội. Kính chúc quý vị niềm vui, hạnh phúc và sức khỏe. Kính chúc đại hội thành công tốt đẹp. Trân trọng kính chào!